

Tetyana Yastrems'ka

Ivan Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv

tetyana.yastremska@gmail.com

THE LEXEME *BEPX*: ITS PHONETIC AND SEMANTIC FEATURES, AND DERIVATIVE RESOURCES IN SOUTH-WESTERN DIALECTS OF UKRAINIAN

Słowa klucze: ukraiński dialekt południowo-zachodni, gniazdo słowotwórcze, cechy dialektalne: fonetyka, semantyka, słowotwórstwo

Keywords: south-western dialects of Ukrainian, derivational nest, dialectal features: phonetics, semantics, word-formation

This article belongs to the so-called series “studies of one word” (see Ястремська 2011, 2013a, 2013b¹). The object of the analysis is a word *вєрх* and derivatives of the root *-вєрх-*. The main attention is focused on the following aspects: phonetics, semantics and derivation. The analyzed words represent phonetic features typical for SW as well as their semantic and derivational variation.

1 The lexemes *кров* (PS **kry*, Gen. sg **krǫve*, Acc. sg **krǫvь*), *верем'я* (PS **vermę < *vertmę < vǫrtěti*), *вєрх* (PS **vʀxǫ*) represent ancient compounds such as **trǫt/tǫrt*. Therefore, the foreground has been phonetic analysis. The phonetic material made it possible to extend the object of study and go beyond phonetics, concentrating the focus on semantics (without which it is impossible to study phonetics), motivation and derivation, to move from sound to word and to word creative system. However, dialect material is not always “falls” under the established linguistic laws and not always fit into the system. Dialectal phenomena reflect a diversity of forms. Analyzing the reflexes **tǫrt*, George Y. Shevelov suggests searching for an explanation of the diversity of linguistic phenomena specific to a particular territory, because “in fact, SW dialect [...] isoglosses of these reflexes differ for nearly each particular word” (Shevelov 1979: 466). This opinion was confirmed by my previous study words *кров*, *верем'я*.

The following groups of subdialects are usually included in the SW dialects: Volhynian, Podolian, Bukovyna and Pokuttia, Sjan (after 1945 greatly dispersed), Dniester, Lemk, Bojk, Hucul, and Transc. From the point of view of historical phonology, it is expedient to introduce a certain hierarch in this listing. To begin with, the eastern stretches of both Volh<ynian> and Podolian dialects appear on the resettled territories recovered mostly in the 16th c, while other areas in question preserve continuity in their settlement and language from earlier times. Of these, WVolh, Sjan, Dniester, Bojk, WPodolian, and Pokuttia dialects in their tradition may go back in the same regions into prehistorical time. The prehistorical roots of Lemk, Transc and Hucul on their present-day territory and disputable (Shevelov 1979: 39).

The sources of research are regional linguistic atlases (ОЛА, КДА, ЛАЗО, Герман), dialectal dictionaries (e.f. БГ, ГГ, ГС, МСГГЗ, СГГЗ, СТГ, Janów, SŁ, Zilyns'kyj-Karaś, СБ, Головацкий, Корзонюк, Лесюк, Турчин, Шило, СГГ, СБГ, СЗГС), records of the dialectal speech (КСГГ, RA²), and some other researchers.

The word *верх* (*v/br/xv) is common Slavic (see ОЛА, m. 4). Polish dialects show large dialectal differences, its represents a variety of phonetic and semantic features: e.g. *vyrx* (*ýyrx*, *ý'yrx*, *vyrk*, *ýyr^(x)*), *virx* (*vírk*, *vírf*, *vir^(x)*), occasionally *verx* (like StU *верх*); *vyšx*, *výšk*, *višx* ect. (AJKLW II: m. 173; AJPP, m. 323; AJKLW I: m. 34). A semantic structure of the word and a system of derivatives are extensive (see chapter 2, 3).

Presented material will allow a comparative research with other Slavic languages, particular Polish.

1. Phonetics

The variants of the word *верх* (or rather the root *-верх-*), recorded in the dialects of the SW, make it possible to represent phonetic changes, identify the specific model of word creation, and peculiarities of meaning.

The phonetic peculiarities in vowels – its variants of vowel *e* – are presented in the table 1.

Table 1. The Phonetic Peculiarities of Vowel *e*

(I _v)	-вѣрх-	Bojk (<i>вѣрх</i> , <i>вѣрхнинá</i>), Transc (<i>вѣрх</i>), Lemk (<i>вѣрх</i> , <i>вѣрхнинка</i> , <i>вѣрхівкы</i> , <i>вѣрховаті</i> , <i>вѣрхывчаний</i> , <i>навѣрхник</i>) (КДА, m. 96, 156–157; Рабій-Карпинська 2011: 86; Зілинський 2008: 125, 130; ГорбачКБ 8; ГорбачП 282; Панькевич 1938: 77)
-------------------	--------	--

2 Recorded (in the Hucul region) by the author.

(II _v)	- <i>варх</i> -	WVolh (<i>вархній, звáрху</i>) (Корзюнюк 81)
(III _v)	- <i>ви^ерх</i> - (<i>ви^ерх</i> , <i>ве^ерх</i>)	Дп (<i>ви^ерх, ви^ерх, ви^ерхнійк, ви^ершóк, звирху́, нави^ершня́к</i>), Bojk (<i>ви^ерх, ви^ерхнинá, ви^ерхняк, нави^ершняк, ви^ершок, звирх, повирхí</i>), Нус (<i>ви^ер, ви^ер, ви^ерх, ве^ерх</i>), Pok (<i>ви^ерх, ви^ершóк</i>), Transc (<i>ви^ерх, ве^ершóк, дови^ерхá, зве^ерхнинá, дови^ерхá, напóви^ерх</i> , <i>пови^ерхí</i>), Lemk (<i>зве^ерхнинá</i>), Sjan (<i>ве^ерхня́к</i>) (ОЛА, т. 4; ЛАЗО, т. 321, 353; Zilys'kyj-Karaś 52, 75; Шило 212; ГорбачР 83; СБГ I: 92,107–108, 299, 461, II: 87; КСГГ; Шух I: 72; СЗГС 37, 236)
(IV _v)	- <i>ви^ирх</i> -	Sjan (<i>зави^ишýтí, нáви^ирхник</i>), Sjan – Дп (<i>нáви^ирхник</i>), Нус (<i>пови^ирхник</i>) (Zilys'kyj-Karaś 65; Пшепурська-Овчаренко 2007: 186, 190, 197; Шух I: 231; Janów 182)
(V _v)	- <i>верех</i> - (<i>ви^ирх</i>)	Pok (<i>верех, ви^ирх</i>), Нус (<i>верешетýтиси, пóверес, вéрех</i>), Buk (<i>нáви^ирх, вéрех, вéрес</i>) (Герман, т. 33; СГГ 137; ГГ 35; Лесюк 93; БГ 49, 306)

Composed by the author.

In the modern Ukrainian phonetic system, the phoneme *e* has a number of variants in hard accented position. In different dialects and at times in received pronunciation, these variants fluctuate between mid and low (Zilys'kyj 1979: 52).

(I_v) The sound [ɛ̞] is defined as «narrow, limited» (Панькевич 1938: 76; Рабій-Карпинська 2011: 82 («narrow, raised»); ГорбачКБ IV («tense», like *u*). Olexa Horbach indicates that it is inconsistent in different speakers (ГорбачКБ IV). Ivan Zilys'kyj notes:

The very clear variant *ɛ̞*, which I define as a raised mid, narrow, tense, front vowel, is used consistently before any soft consonant, and, under the influence of vocal assimilation. This variant occurs in the Transcarpathian dialects, in the dialects of the Boikians and Huculs, at times in the Lemkian dialect, and in the Podillian dialects (Zilys'kyj 1979: 55).

George Y. Shevelov supposes:

In Bojk, the bulk of Transc (between the Teresva and the Topla) and in scattered villages of NE Lemk, however, the decisive factor in the narrowing of *e* into *ɛ̞* («tense» *e*, usually recorded as *ɛ̞*) is not the stress. It affects every *e*, unstressed as well as stressed, before a palatalized consonant (Shevelov 1979: 520; cf. Панькевич 1938: 76),

as this analysis confirms.

(II_v) Typical feature of the WVolhynian dialects is the lowering of stressed *e* to *a* – *вáрхній*, *звáрху* etc. (Корзонюк 81), “the lowest variants of *e* in this position [...] occur especially in the Doly dialect and in the Socal’ district [SVolh – T.Ya.]” (Zilyns’kyj 1979: 53). George Y. Shevelov supposes:

The highest saturation is found in WVolhynia where *e* changed into *a* after labials, dentals and postdentals as well as before *r* and postdentals: *dvári* ‘door’, *vasná* ‘spring’ ect. (Shevelov 1979: 149; also see: Жилко 1966: 191).

(III_v) The area of the phenomenon of non-distinction of *e* and *y* [Ukr *u*]³ independent of stress is most of SW dialects, alternation in consonants: *e* [Ukr *e*] – *e*^ʷ [Ukr *e*^ʷ] – *y*^ʷ [Ukr *u*^ʷ] – *y* [Ukr *u*] (cf. Жилко 1966: 53, 197).

In our day treatment of the unstressed etymological (and orthografic) *e* as *y* [Ukr *u*] [...] or *y*^ʷ [Ukr *u*^ʷ] or else the non-distinction of *y* [Ukr *u*] and both represented by characterizes virtually all U dialects, except E and CePolissian and, separately, almost of Lemk (Shevelov 1979: 519).

Ivan Zilyns’kyj notes that the dialects of the Boikians, Lemkians and Transcarpathian dialect preserve the distinction between *i* and *y* [Ukr *u*] (Zilyns’kyj 1979: 50)

(IV_v) The sound *i* is recorded in Sjan dialects as well as (as shown by the examples) occasionally in Huc and Dnieper – Sjan boundary (see Table 1). As well, this sound “non-palatalizes the preceding consonant” (Shevelov 1979: 519).

In western dialects, a complete absence of tenseness and a less distinct manner of articulation distinguish this sound from a typical *y*^ʷ [Ukr *u*^ʷ] (in strong position). Depending upon the given dialect and various phonetic factors, this sound displays a number of very subtle variants, which in hard syllables fluctuate between *e* and *y*^ʷ [Ukr *u*^ʷ]; in the environment of *i* this sound reaches *e*ⁱ (higher mid), or even *i* (high) (Zilyns’kyj 1979: 57)

(V_v) The variants of two vowels like *вепex* are known as the “second pleophony” in the Ukrainian dialects⁴.

In the table 2 I have tried to show the phonetic peculiarities of consonants.

³ The brackets present a sound in the Cyrillic alphabet.

⁴ About the preservation the “second pleophony” see: Shevelov 1979: 290; Ястремська 2012.

Table 2. The Phonetic Peculiarities of Consonants

(I _c)	-вє <u>р</u> х-	Дп (<i>вирьх, верьховѣц</i> '), Bojk (<i>верьх, верхнинá, вирьняк, зверьх, поверь, звирьх</i>), Huc (<i>верь, верьх, верхнинá, верьховáтий, верьховина, верьшек, поверьх</i>), Pok (<i>наверьху</i>), Buk (<i>верьх, наверху, зверьха</i>), Transc (<i>верьх, верхняк, зверьнинá, поверьхница, наповирьх</i>), Lemk (<i>вѣрьх, вирьхнинá, звирьхнинá, вѣрьховаті, наверхник</i>) (ОЛА, т. 4; Герман, т. 33; КСГГ; ГГ 35; СГГ 35; МСГГЗ 22; Zilyns'kyj-Karaš 75; СБГ I: 92, 107–108; СТГ 197; Рабій-Карпинська 2011: 86; ГорбачКБ 8; ГорбачП 282; БГ 155; Панькевич 1938: 77; СЗГС 37)
(II _c)	-вєр <u>г</u> -	Huc <i>верг</i> (КСГГ)
(III _c)	-вєр <u>ш</u> -	all D (see below)
(IV _c)	-вєр <u>єс</u> - -вєр <u>с</u> -	Bojk (Лос pl <i>по ви^срсіх</i>), Buk (<i>вѣрес</i>), Huc (<i>поверес, верс</i>) (СБГ I: 107–108; БГ 49; СТГ 137; Головацький 394)
(V _c)	-вє <u>р</u> -	Bojk (<i>поверь</i>), Huc (<i>вер, вир, верь, вирь, повернік</i>), Buk (<i>вер</i>), Transc (<i>вѣрь</i>), Lemk (<i>наверник</i>) (Zilyns'kyj-Karaš 65; СТГ 151; Панькевич 1938: 77; КСГГ; ГорбачБ 257; Герман, т. 33)

Composed by the author.

(I_c) The typical phonetic feature of the Carpathian dialects is the preservation of the palatalization *r'* in the medial position (see Рабій-Карпинська 2011: 85–86; Зілінський 2008: 130; Zilyns'kyj 1979: 103; ГорбачКБ V; Панькевич 1938: 34, 143; Жилко 1955: 134).

The most conservative is the Carpathian region which comprises Huc, WPokuttian, most part of the Bojk, Transc and also SSian (several villages) dialects. Here the original distribution of *r* and *r'* is preserved and, in addition, in some places *r'* is used in the reflexes of *CrъC* [**trъt*. – T.Ya.] groups, especially before velars: *ver'x* 'summit' (Shevelov 1979: 637).

(II_c) The variation 'voiced–voiceless' in the root-final consonant (*вєрг*) is characteristic of the Huc dialects (cf. Shevelov 1979: 482; КСГГ).

5 The spelling of some sounds in the examples is unified, e.g.: *в* (instead *ѣ*), *и* (in place of *ы* in Transc, Lemk) etc. The examples in the table 3 are adapted according to StU.

(III_c) The transformation of the consonant *ch* [Ukr *x*] > *sh* [Ukr *u*] is the result of the first palatalization of the velars (“consisted in their change into postdentals. It took place in the 5th to 6th c.” (ibid.: 55)).

(IV_c) The alternation in the consonants *ch* [Ukr *x*] – *s'* [Ukr *c'*] is connected with the second palatalization of the velars, which “took place before *e* and *i* which developed from the difthong *ai* [...] In this position, [...] *x* changed either to *s'* or *š'* (*ś*). These are development of the 6th and/or 7th c.” (ibid.). This phenomenon is connected with word change, also in declensional paradigms, as example: *no vu^epcix* (СБГ I: 107–108). It can be concluded that this change consolidates in the radical of the word: *верс*, *верес* ‘top’, StU *верх*, *новеверс* ‘beyond; over’, StU *новѣрх*.

(V_c) Occasionally there occurs a case of apocope, truncation in Huc dialects (probably, in allegro words): *вер* ‘top’, StU *верх* and also in derivatives.

2. Semantics

Dialectal data verify a semantic structure of a word *верх* in the SW. The analyzed word can be a noun, a preposition and an adverb (in StU is used only as a noun (СУМ I: 334–335)), are represented the next meanings:

верх¹ n

1. ‘the highest or upper part; a head; a top (of a plant, a tree, a haystack etc.)’ (Dn, Bojk, Huc, Buk, Transc, Lemk): *Тут дно, тут верьх: два дна – з долѣ“не і згорі (RA); Блят казали на той верх в кўхні* (ГС 36; see also БГ 396; Шух IV: 252; Janów 254; СБГ I: 92, 107–108; СТГ 197; Турчин 40; SŁ 139; ГорбачС 8; ГорбачП 282; cf. МНС I: 64, 85); cf. PD *wierzch* (*wierch*, *wiechrz*, *wierzk*, *wirch*, *wirk*, *wirz*, *wyrch*, *werch*, *wirf*) ‘a top (of a tree, a plant etc.)’; ‘a surface’ (SKarł 115, 117–118; MSGP 317); *wiyrch* ‘an upper part; a top’; ‘an upper part of the yoke’; ‘a lopped top of a conifer’ (KąśSGO 581–582); *wierch* ‘an upper part; a top’ (HodSG 305); *vⁱyrx* ‘a top of a tree’ (AJKLW II: m. 172).

2. ‘a mountain’ (Huc, Transc, Lemk, Bojk), ‘a top of a mountain’, pl. ‘a chain of mountains’: *За горóв, альбо за верьхом; Привѣзла два рáзи дрóв з верьха; У верьхи та дорóга; В озері під Близницями (назва геогр[афічна] Сивуля (верх, 1818 т.)) в свято-йванівську ніч, купаються Відьми* (ГС 435; see also Турчин 40; СЛГ 23; СБГ I: 107–108; КСГГ; Головацький 394; Janów 254; ГГ 35; МСГГЗ 22; СГГ 35; ГорбачБ 257; ГорбачП 282; SŁ 139); cf. PD *wierzch* (SKarł 118; MSGP 317); *wiérk* (*wirk*) (ZborSGZ 418) ‘a mountain’, ‘a top of a mountain’; *wiyrch* ‘a mountain; a hill’ (KąśSGO 581–582).

3. ‘a sour cream’ (Transc) (СЗГС 37).

4. ‘a lid, a cover’ (Huc) (КСГГ); cf. PD *wiyrch* ‘a lid, a cover’ (KąśSGO 581–582); *vⁱyřx* ‘a lid (of a butter dish)’ (AJKLW I: m. 34).

5. ‘a pillowcase’; ‘a blanket cover’ (Transc, Transc – Bojk) (ЛАЗО, m. 349); cf. PD *wierzch* ‘a pillowcase’ (SKarł 118).

6. 'a field in the mountains' (Bojk) (СБГ I: 92, 107–108).
7. 'a roof, a housetop; a dome (of the church)' (Dn, Bojk, Huc, Buk, Lemk): *Як у церкві відправа, то "він" – цураха – сидит у бани, у верху и пише гріхи на волові шкірі* (ГС 134); *Дехто малює верх ф'ярбов* (КСГГ; see also БГ 49; ГГ 35; СГГ 35; СБГ I: 92, 107–108; СЛ 139; БГ 49); cf. PD *wierzch* 'an upper part of a housetop' (SKař 118).
8. 'an authority, the power; an upper hand, a preference' (Bojk); cf. *мати верх* 'to have the upper hand': *Хто має верх у хаті, жінка ци чоловік* (Франко I: 216), *втёрти верх* 'to knock down a peg (metaphorically)': *Ще я йому верха втру* (ibid.).

верх² prep

- 1) expressing spatial relations – 'directly above; over' (Bojk, Huc, Pok, Transc): *Уні ховають ключ віт хати вер двер* (КСГГ); *Версь него перекинувъ* (Головацький 394; cf. МНС I: 64; see also Лесюк 93; БГ 49; СЗГС 37).
- 2) expressing quantitative relations – 'quite full; heaped', 'over the top'; 'more than is reasonable, sensible, or proper' (Bojk, Huc, Lemk): *Ве"рг метра муки вхопив на плечі; Рушників вишитих було ве"рх двацікь* (КСГГ; cf. МНС I: 64; see Франко I: 215; Турчин 40).

верх³ adv 'up; upwards' (Bojk): *Верх дном поставити* (Франко I: 216).

3. Derivation

The system of derivatives is very extensive in the dialects. It represents a variety of phonetic and semantic features. The derivative nest is a complicated system of cognate words with the basic word *верх*. The units cover three different levels of the derivation.

The derivational paradigms are presented in separate columns. The units of the derivational chain are connected by arrows (see table 3⁶; cf. Карпіловська 2002: 9); cf. the meanings of derivatives.

Table 3. The Derivative Nest of the Root *-верх-*

	1 st level	2 nd level	3 rd level
верх n	→ <i>вѣрх-н(ий) adj</i>	→ <i>з-вѣрхний adj</i>	
		→ <i>по-вѣрхний adj</i>	→ <i>повѣрхн-е n</i>

6 The table 3 contains the dialectal data from SW (the words are adapted to the norms of the standard language).

The double motivation lexemes are marked with an asterisk (*), e.g. the motivational base of the words *вѣрхник*, *верхніна*, *вѣрхніця*, *верхняк*, *вѣршник*, *вѣршніця*, *вершняк* may be either a noun *вѣрх* (+ *-ник*-, *-нин*-, *-ниц*-, *-н'ак*-, *-ник*-) or an adjective *вѣрхн-ій* / *вѣршн-ій* (+ *-ик*-, *-ин*-, *-иц*-, *-ак*-, *-ик*-).

The composites with a component *-верх-* are not taken into account.

1 st level	2 nd level	3 rd level
	→ <i>вѣрхн-ість(θ) n</i>	→ <i>з-вѣрхність(θ) n</i>
→ <i>вѣрш-н(ий) adj</i>	→ <i>вѣршн-о adv</i>	
→ <i>верх-ов(ій) adj</i>	→ <i>по-вѣрхов-н(ий) adj</i>	→ <i>поверховн-ість(θ) n</i>
	→ <i>верхі(ó)в-ець(θ), верхов-ѣць(θ) n</i>	
	→ <i>верхóв-ійн(а) n</i>	→ <i>верхóвин-ськ(ий) adj</i>
		→ <i>верхóвин-ець(θ) n</i>
		→ <i>верхóвін-к(а) n</i>
	→ <i>верхов-ійн(я) n</i>	
→ <i>верх-оват(ий) adj</i>	→ <i>верхóват-о adv</i>	
→ <i>верш-ій(ти) v</i>	→ <i>до-вершіти v</i>	→ <i>довѣрш-ен(ий) adj</i>
	→ <i>за-вершіти v</i>	→ <i>заверш-ѣн(ий) adj</i>
	→ <i>з-вершіти v</i>	→ <i>зверш-ійн(я) n</i>
	→ <i>на-вершіти v</i>	
→ <i>верх-овá(ти) v</i>		
<i>верш-овá(ти) v</i>	→ <i>до-вершовáти v</i>	→ <i>довершова-н(я) n</i>
	→ <i>за-вѣршувати v</i>	
→ <i>верш-еній(ти) v</i>	→ <i>з-вершеніти v</i>	
→ <i>верх-іѡк(а) n</i>	→ <i>верхівч-ан(ий) adj</i>	
→ <i>*верх-ник(θ) n</i> <i>*верш-ник(θ) n</i>	→ <i>вершинч-óк(θ) n</i>	
	→ <i>з-вѣрхник(θ) n</i>	
	→ <i>нá-верхник(θ) n</i> <i>нá-вѣршник(θ) n</i>	→ <i>навершинч-ок(θ) n</i>
	→ <i>по-вѣрхнік(θ) n</i> <i>по-вѣршник(θ) n</i>	
→ <i>*верх-нійн(á) n</i>	→ <i>верхнин-к(á) n</i>	
	→ <i>з-верхнинá n</i>	
	→ <i>по-верхнинá n</i>	
→ <i>*вѣрх-ніиц(я) n</i> <i>*вѣрш-ніиц(я) n</i>	→ <i>по-вѣрхнииц(я) n</i>	
→ <i>*верх-няк(θ) n</i> <i>*верш-няк(θ) n</i>	→ <i>верхняч-óк(θ) n</i>	
	→ <i>на-вершняк(θ) n</i>	
→ <i>вѣрш-адь(θ),</i>	→ <i>вершєд-к(а) n</i>	

	1 st level	2 nd level	3 rd level
	<i>вѣрш-ѣдѣ(ѡ) n</i>	→ <i>вѣршѣд-ѣн(а) n</i>	
→	<i>вѣрш-ѣк(ѡ), вѣрш-ѣк(ѡ) n</i>	→ <i>вѣршик-ѣн(я) n</i>	
→	<i>вѣрш-ѣйк(а) n</i>		
→	<i>вѣрш-ѡк⁷(ѡ) n</i>	→ <i>вѣршеч-ѡк(ѡ) n</i>	
		→ <i>сѹ-вѣршѡк (ѡ) n</i>	
→	<i>вѣрш-ѣ n</i>		
→	<i>вѣрш-ѣв⁸(я) n</i>		
→	<i>вѣрх(ѡм)⁸ adv</i>		
→	<i>в-вѣрх, ѹ-вѣрх prep, adv</i>		
	<i>в-вѣрх(ѹ), ѹ-вѣрх(ѹ) adv</i>		
→	<i>з-вѣрх(ѡ) n</i>		
	<i>з-вѣрх prep</i>		
	<i>з-вѣрх(а) prep, adv</i>		
	<i>з-вѣрх(ѹ), ѣз-вѣрх(ѹ) prep, adv</i>		
	<i>з-вѣрх(ѹ), ѣз-вѣрх(ѹ) adv</i>		
→	<i>на-вѣрх prep, adv</i>		
	<i>на-вѣрх(а) adv</i>		
	<i>на-вѣрх(ѹ) adv</i>		
	<i>на-вѣрх(ѹ) adv</i>		
→	<i>но-вѣрх(ѡ) n</i>	→ <i>новерх-ѣвк(а) n</i>	
	<i>но-вѣрх prep</i>	→ <i>з-новѣрх prep</i>	
		→ <i>на-новѣрх prep</i>	
	<i>но-вѣрх(а) prep, adv</i>		
	<i>но-вѣрх(ѹ) prep, adv</i>		
→	<i>ѡ-вѣрх(а) adv</i>		
	<i>ѡ-вѣрх(ѹ) adv</i>		

Composed by the author.

- 7 As George Y. Shevelov says, “cases of the type *veršók* ‘top’ dim are only apparent exceptions. They had the suffix **-uk(u)*, and the postdental alternants of velars were introduced here due to the morphological pressure on the prevailing pattern of the derivation of diminutives” (Shevelov 1979: 61).
- 8 This word is characterized by combining form creation and derivation (see Бондарко 1974; Граматика 243).

The most extensive category is noun, e.g:

1st level

верхівка *n* 1) 'a bleak (a fish)' (Dn) (Франко I: 216–217);

2) (*pl. верхівки*) 'locks hems; an oakum' (Lemk) (SŁ 139; ГорбачКБ 8).

вєрхнік, вєрхниєк *n* 1) 'a lid of a butter dish' (Sjan) (Zilyns'kyj-Karaś 65; Пшепюрська-Овчаренко 2007: 186); cf. PD *wiyrchnik* 'a lid of a butter dish', 'a part (of a harness, an yoke)' (KąśSGO 582); *wierzchnik* 'a lid of a butter dish', 'a cover of dishes' (SKarł 118); *wierzchnik* 'a lid of a butter dish', 'an upper part of a throwing-wheel' (MSGP 317);

2) 'a runner stone' (Dn, Lemk) (Zilyns'kyj-Karaś 52; ГорбачР 83; SŁ 139; cf. МНС I: 64).

вєршник, вєршник *n* 1) 'a lid, a cover' (Lemk) (SŁ 140);

2) 'a lid of a butter dish' (ibid.).

верхніна, вирьхніна *n* 1) 'a sour cream' (Dn, Bojk, Huc, Pok, Transc, Lemk) (ЛАЗО, m. 353; КДА, m. 96, 156–157; SŁ 139; Шило 70; Головацький 394; ГС 109; СБГ I: 92; СТГ 197; ГГ 35; СГГ 35; МСГГЗ 22; СЛГ 42, 2004: 39; cf. МНС I: 64); cf. *верхніна квасна* = *верхніна, верхніна солотка* 'a cream' (Bojk) (КДА, m. 96, 156–157);

2) 'an upper part; a top' (Dn, Bojk) (КДА, m. 96, 156–157; Головацький 394).

вєрхніця *n* 1) 'an upper part; a top' (Dn, Bojk) (КДА, m. 96, 156–157; Головацький 394); cf. PD *wierzchnica* 'an upper part of a butter dish' (SKarł 118);

2) 'a pillowcase'; 'a blanket cover' (Huc, Transc) (ЛАЗО, m. 349–350).

вершніце *n* 'a place on the traditional stove (for drying of mushrooms, plums, apples)' (Dn) (Шило 70).

верхнєк, верхняк *n* 1) 'a runner stone' (Dn, Bojk, Lemk, Sjan) (Шило 70, 73; Головацький 394; СБГ I: 108; СЛГ 42, 2004: 39; Zilyns'kyj-Karaś 52; МНС I: 64); cf. PD *wierzchniak* 'a runner stone' (SKarł 118);

2) 'an upper part of a throwing-wheel' (Dn, Huc) (Шило 70, 73; Шух II: 260–261);

3) 'a lid of a butter dish' (Dn, Bojk, Transc) (Zilyns'kyj-Karaś 65; ГорбачП 282);

4) 'an upper part of a churn' (Bojk) (СБГ I: 108);

5) 'a tabletop' (Bojk) (ibid; Головацький 394).

вершняк *n* 'a runner stone' (Dn, Bojk) (Шило 70; Zilyns'kyj-Karaś 52).

вєршадь 'coll. tree tops' (Transc) (СЗГС 37).

вершіак, вершієк, вершієк *n* 1) 'an upper part; a top' (Huc) (ГС 110; Janów 256; СТГЗ 29; МСГГЗ 22; СГГ 35);

2) 'a top of a conifer' (Huc) (КСГГ; ГС 79; ГорбачБ 257; cf. МНС I: 65);

3) 'a top of a mountain' (Huc) (ГорбачБ 257); cf. PD *wierszek, wierszyk* 'a top (of a hill)' (SKarł 116);

4) 'a cutting edge of a knife or a scythe' (Huc) (КСГГ; ГС 110; ГГ 35);

5) 'an upper sheaf' (Huc) (ГГ 35).

вєршидь, вєршыньдь *n* 1) 'a hill' (Huc) (ГС 389; СТГЗ 29; МСГГЗ 22);

- 2) 'a mountain stream' (Huc) (ГорбачБ 257).
вѣршѡк 1) *dim. of верх*;
 2) 'a top of a tree' (Huc, Lemk, SVolh) (СГГ 35; СБ; СЛ 139–140; ГорбачБ 257; ГорбачС 8); cf. PD *wiyrsek* 'a lopped top of a conifer' (KąśSGO 582);
 3) 'a top of a mountain' (Dn, Bojk, Huc, Pok, Lemk, Sjan) (Zilyns'kyj-Karaś 75; СБ; СГГ 35; СЛ 140);
 4) 'a mountain' (Bojk) (СБГ I: 92);
 5) 'a lid of a butter dish' (Lemk) (СЛ 86, 140);
 6) 'a sour cream' (SVolh) (ГорбачС 8);
 6) 'a mamma, a teat' (Transc – Bojk, Transc, Lemk) (ЛАЗО, m. 321);
 7) 'a top of a smoking pipe' (Huc) (Шух II: 276).
вершейка *n* 'a top; a peak' (Bojk) (СБГ I: 92).
вѣрши(ви) *coll.* 'mountains' (Huc) (СГГЗ 29; МСГГЗ 22).
верші́вий *n* 'an upstream' (Huc) (МСГГЗ 22).
зверх *n* 'an addition, a supplement' (Bojk) (СБГ I: 299).
повѣрх *n* 'a floor' (Dn, Huc) (СБ; СГГ 137; cf. МНС II: 667).

2nd level

- верхні́сть* *n* 1) 'an upper part; a top'; 'a surface';
 2) 'an authority, the power' (Головацький 394, 591; cf. 'a (supreme) power' (МНС I: 64)); cf. PD *wiyrchność, wiérhność* 'an authority, the power' (KąśSGO 582; ZborSGZ 417);
верхі́вець, верхо́вець *n* 'a hillman, a highlander' (Huc) (ГГ 109; МСГГЗ 22); cf. PD *wierchowiec* (HodSG 305), *wiérhowiec* (ZborSGZ 418) 'a top of a tree'; *wiyrchowiec* 'a lopped top of a conifer' (KąśSGO 582); *wierzchowiec* 'an upper part of a house-top' (AJKLW VIII: m.666) etc.
верховѣ́ц *n* 'a rider, a horseman' (Dn) (Шило 70).
верхо́віна *n* 1) 'a high mountain region; a highlands' (Huc) (РА; СГГ 35; МСГГЗ 22; МНС I: 64); cf. PD *wiérhowina (vé'ovina)* 'a top of a tree' (ZborSGZ 418);
 2) GN 'a high mountain region in the Transcarpathion' (Transc) (СЗГГ 36);
 3) GN 'Verkhovyna (village name)' (Huc) (ГГ 383; РА).
верхові́ня *n* 1) 'a hay from the top of a haystack';
 2) 'a top of a tree, a haystack etc.' (Huc) (ГГ 35).
верхні́нка *dim. of верхнина* 1 (Bojk, Lemk) (ГорбачКБ 8; СБГ I: 92; СЛГ 41, 2004: 39).
верхня́чѡк *dim. of верхня́к* (Головацький 394).
верші́дка *n* 'a mountain stream' (Huc) (ГорбачБ 257).
верші́діна *n* = *верші́дка* (Huc) (*ibid.*).
верші́чок *dim. of вѣршѡк* (Bojk, Huc) (СБГ I: 92; ГГ 39); cf. PD *wierszeczek* 'a top of a mountain' (SKarł 116); *wiérśýcek* 'dim. of *wiérk*' (ZborSGZ 418).
верші́каны́й *n* 'the highest mountain', 'the highest fir' (Huc) (СГГЗ 29; МСГГЗ 22).

вершнічок *n* 'a lid of a butter dish' (Sjan) (Zilyns'kyj-Karaś 65); cf. PD *wierzchniczek*, *wierzchniczek* 'a lid of a butter dish' (SKarł 118; MSGP 317; KąśSGO 582).

звѣрхник *n* 1) 'a chief, a leader';

2) 'a tabletop' (Головацький 591; МНС I: 287); cf. PD *zwierzchnik* 'a lid of a butter dish' (MSGP 317, 360).

зверхнинá, сверхнинá *n* 'a sour cream' (Bojk, Transc, Lemk) (СБГ I: 299; СЗГС 121; ЛАЗО, м. 353; КДА, м. 96; *ibid.*: 156–157; cf. 'an authority, the power; an upper hand' (МНС I: 287)).

наверник, наверхник, наверхнік *n* 1) 'a lid of a butter dish' (Lemk, Sjan) (Zilyns'kyj-Karaś 65);

2) 'a part of the spinning wheel' (Lemk) (ГорбачКБ 48).

навѣршник, наверхнік *n* 1) 'a lid of a butter dish' (Dn – Bojk, Lemk, Sjan) (СЛГ 30, Zilyns'kyj-Karaś 65; SŁ 86, 106; Турчин 184; Пшепюрська-Овчаренко 2007: 186, 197; МНС I: 466);

2) 'a pestle for churning a butter (in a butter dish)' (Lemk) (SŁ 86, 95);

3) 'a part of a butter dish (a ring)' (Lemk) (*ibid.*);

4) 'a part of a spinning wheel' (Lemk) (*ibid.*).

навершніак *n* 1) 'a lid of a barrel' (Bojk) (СБГ I: 461);

2) 'an upper part of a cap' (Bojk) (*ibid.*);

3) 'a part of a loom' (Bojk) (*ibid.*: 462);

4) 'a runner stone' (Bojk) (Zilyns'kyj-Karaś 52).

поверхівка *n* 'a high-rise building' (Dn) (СБ).

повѣрник, поверхнік *n* 1) 'a runner stone' (Huc) (Шух II: 146; Janów 182);

2) 'eaves or a shed on the sheepfold' (Huc) (Шух I: 231; Janów 182; МСГГЗ 144; RA).

повѣршник *n* 1) 'an upper part of the yoke' (Bojk) (СБГ II: 87);

2) 'a pillowcase'; 'a blanket cover' (Transc) (ЛАЗО, м. 349–350); cf.: *повѣршник великий* 'a blanket cover' (*ibid.*).

поверхнинá *n* 1) 'a sour cream' (Bojk, Pok) (СБГ II: 87; КДА, м. 96; *ibid.*: 156–157);

2) 'an upper cross bar of the oil mill' (Bojk) (СБГ II: 87).

поверхниця *n* 1) a pillowcase; 'a blanket cover' (Huc, Buk – Pok, Bojk – Transc, Transc) (ЛАЗО, м. 349–350; ГорбачМ 358; СЗГС 236);

2) 'a foot cloth (Ukr *onucha*)' (Huc) (Шух I: 138, V: 290; Janów 182; ГГ 151; СГГЗ 115);

3) 'a sour cream' (Huc) (МСГГЗ 144);

4) 'a part of a sweater (a V-neck, wristbands)' (Buk) (БГ 417, 455);

5) 'an upper part of the yoke' (Buk) (БГ 417).

сувершók *n* 'a top of a tree' (Bojk) (СБГ II: 264).

3rd level

верхівинець *n* 'a hillman, a highlander' (Huc, Transc) (МСТГЗ 22; СЗГС 36; МНС I: 64).

верхівинка *n* 'a hillman, a highlander (*fem.*)' (Huc, Transc) (СЗГС 36; RA).

верхівинка *dim. of* *верхівина* *1* (Huc) (Шух II: 204).

довіршованє *n* 'an act of throwing as far as possible' (Transc) (СЗГС 67).

звѣрхність *n* 1) 'an upper part; a top'; 'a surface';

2) 'an authority, the power'; 'an upper hand' (Головацький 591; МНС I: 287).

звершіня *n* 'an achievement, a realization' (Lemk) (СЛГ 132).

навершінічок 'a part of a butter dish (a ring)' (Lemk) (SŁ 86).

повѣрхне *n* 'an embroidery technique' (Huc) (БГ 362; ГГ 151; СГГЗ 115; МСТГЗ 144).

поверховність 'personal things', 'clothes' (Bojk) (СБГ II: 87).

Derived verbs:

1st level

верховати, верховати *v* 'to lead, to head'; 'to prevail, to excel, to overtop' (Huc) (ГС 109–110; Шух II: 44, III: 36; Janów 254; МНС I: 64); cf. PD *wierchować* 'to lead, to head' (SKarł 115; HodSG 305).

вершеніти *v* 'to lead, to head' (Bojk) (СБГ I: 92).

вершіти *v* 1) 'to complete high haystacks' (Huc, Transc) (СЗГС 37; КСТГ; ГГ 35; МНС I: 65);

2) 'to fill to overflowing; to brim over' (Huc, Transc) (КСТГ; ГГ 35; СЗГС 37); cf. PD *wierszyć* 'to prevail, to overtop' (SKarł 116).

2nd level

довіршовати, довершіти *v* 'to complete a high haystack' (Bojk, Transc) (СБГ I: 224; СТГ 197; СЗГС 67–68; Головацький 517; МНС I: 190); cf. *довершіти копівцю* = *довершіти* (Bojk) (СТГ 197);

завѣршувати, завершіти *v* 1) 'to complete a high haystack' (Bojk, Huc, Lemk) (СБГ I: 261; СГГ 71; ГорбачКБ 23; СЛГ 108; МНС I: 233); cf. *завершіти копівцю* = *завершіти* (SVolh) (ГорбачС 22), *завірішіті купівцю сіна* = *завершіти* (SJan) (Пшепюрська-Овчаренко 2007: 190), *завѣршовати копу* = *завершіти* (Lemk) (ГорбачКБ 23);

2) 'to make a roof' (Bojk) (СБГ I: 261; Головацький 551).

звершеніти *v* 1) 'to achieve a purpose';

2) 'to win' (Bojk) (СБГ I: 299; МНС I: 287).

навершіти *v* 'to fill up' (Transc) (СЗГС 180; МНС I: 466).

Derived adjectives:

1st level

вѣрхні(и)й adj 1) 'upper; overhead, top' (all D) (Zilyns'kyj-Karaś 52; Шило 160; СБ; СБГ I: 92, 108; СГГ 197; СГГ 35; СЛ 139; МНС I: 64); cf. *вѣрхні(и)й кáмiнь* 'a runner stone' (Dn, Bojk, Pok, Lemk) (Шило 160, 232; Zilyns'kyj-Karaś 52; СЛ 139); *вѣрхня пірниця, вѣрхня пірянка* 'a pillowcase'; 'a blanket cover' (Transc) (ЛАЗО, m. 349–350; and *пірянка нiжня* 'a lower pillow'); cf. PD *wiyrch-ni* (KaśSGO 582), *wiérhni, wiérhny* (ZborSGZ 417–418), *wierchni, wierchny* (KaśSGO 115, 118) 'upper; overhead', 'outward, visible'; and also nouns *wiyrchni* (KaśSGO 582); *wiérhni, wiérhny* (ZborSGZ 417–418) 'a chief, an adviser'; 2) 'harnessed at the left (about a horse)' (WVolh) (Корзонюк 81).

вѣршиний adj 'full-brimmed; overflowing' (Dn, Huc, Transc) (ГС 110; КСГГ; ГГ 35; СГГЗ 29; МСГГЗ 22; СЗГС 37; МНС I: 65, 287; II: 1000).

верховий adj 1) 'mountain, hilly' (Huc) (ГС 110); cf. PD *wiérhowy (v'ier'o'y)* 'mountain, hilly' (ZborSGZ 417–418);

2) 'outward, visible' (Bojk) (СБГ I: 92); cf. *верховий танч* 'a visible defect' (ibid.).

верховатий adj 1) 'full-brimmed; overflowing' (Bojk, Huc, Pok) (ГС 110; see also СБГ I: 92; ГГ 35; СГГ 35; Лесюк 92); cf. PD *wiyrchowaty* 'full-brimmed; overflowing' (KaśSGO 582);

2) 'steep, precipitous' (Huc) (СГГЗ 29; cf. МНС I: 64).

2nd level

верхивчаний adj 'homespun (about a linen)' (Lemk) (ГорбачКБ 8; cf. *верхивчова кошуля* (МНС I: 64 (by J. Holovac'kyj))).

звѣрхний adj 1) 'upper; overhead, top';

2) 'outward, visible' (Huc): *По примівці [...] обливає єго нев на відлїв руков, не долонев, але зверхнов сторонов* (ГС 500; Головацький 591; МНС I: 287).

повѣрхний adj 'upper; overhead, top' (Bojk) (СБГ II: 87); *повѣрхні річи* 'personal things' (ibid.).

поверховний adj 1) 'upper; overhead, top';

2) 'outward, visible (about a defect)' (Bojk) (ibid.).

3rd level

верховінський adj 1) 'mountain, hilly' (Bojk, Transc) (СБГ I: 92; СЗГС 37);

2) 'associated with the village of Verchovyna' (Huc): *на верховіньській стороні; на верховінський акцент* (RA).

довѣршений adj 'full, completed' (Huc) (ГС 542); cf. *довѣршений в верх* 'full-brimmed; overflowing' (ibid.).

завершений adj 'completed, finished' (Bojk, Lemk) (СБГ I: 261; СЛГ 108, 2004: 94).

Derived adverbs:

1st level

вєр(в)хóm adv 1) 'on horseback' (Huc, Transc, Lemk) (КСГГ; Janów 82; СЛГ 147; СЗГС 37); cf. *imú вєр(в)хóm* 'to ride horse' (Huc, Lemk) (СЛГ 147; Janów 82); *ixати вєр(в)хóm* 'to lead, to head' (Pok) (Франко I: 216);

2) 'at the top' (Huc, Lemk) (СЛГ 22; see also КСГГ).

вверх, увєрх adv 1) = *звєрха* (Transc) (СЗГС 37);

2) 'up, upward; aloft' (Huc) (ГГ 190; СГГ 172; МНС II: 1000);

3) 'throw-in plowing; gathering' (Transc) (ЛАЗО, м. 371).

вверху, увєрху adv = *звєрха* (Huc) (ГГ 190; СГГ 172).

звєрха adv 'at the top, atop; above, upstairs' (Dn, Bojk, Buk, Lemk) (Шило 35; БГ 155; Турчин 117; МНС I: 287); cf. *бути звєрха* 'to lead, to head' (Франко II: 221).

звєрхи, звєрхі, звєрхї, извєрхи, извєрхї adv = *звєрха* (Dn, Bojk, Huc, Buk, Transc, Lemk) (Шило 128; БГ 155; ГС 325; СГГ 93, 212; СГГ 79; СЗГС 121; ГорбачП 291; Турчин 117; СЛГ 132; RA).

звєрхів adv = *звєрха* (Huc) (Janów 183, 286; RA).

звєрху, извєрху adv 1) = *звєрха* (Dn, Bojk, Huc, Transc) (СГГ 93, 212; Шило 212; СЗГС 5; RA);

2) 'leftward (about the place in the team (of horses))' (WVolh) (Корзонюк 126).

навєрх adv 1) 'onto the surface' (Huc, Lemk) (ГС 59, 153; RA);

2) 'over, at the top' (Huc) (ГС 460).

навєрха adv = *звєрха* (Bojk, Lemk) (СБГ I: 461; Турчин 184).

навєрхї, навєрхі adv = *звєрха* (Bojk, Huc, Lemk) (БГ 455; СБГ I: 461; Турчин 184; RA).

навєрху adv = *звєрха* (Buk – Pok) (ГорбачМ 352).

повєрха adv = *звєрха* (Dn, Huc, Buk, Lemk) (Шило 209; Janów 182; SŁ 105; БГ 435).

повєрхи adv = *звєрха* (Bojk, Huc, Transc) (СБГ II: 87; ГС 368; Janów 182; СЗГС 236).

довєрхá adv 1) = *довєрху* (Transc) (СЗГС 68);

2) = *вверх* 3 (Transc) (ЛАЗО, м. 371).

довєрху adv 'to the top' (Dn) (Шило 197).

2nd level

вєрхóвато adv 'completely, quite full; brimful' (Huc) (ГГ 35); cf. PD *wyrchowato* 'quite full; brimful' (KąśSGO 582).

вєршино = *вєрхóвато adv* (Transc) (СЗГС 37).

Derived prepositions:

1st level

вверх prep = *вєрх²* 1 (expressing spatial relations) (Bojk) (СБГ I: 87; cf. МНС I: 58).

зверх, звирьх prep 1) = *вєрх²* 1 (Bojk, Huc, Buk) (СБГ I: 299; БГ 102; RA);

2) = *верх*² 2 (expressing quantitative relations) (Bojk) (СБГ I: 299; МНС I: 287); cf. *зверьх молока* 'a sour cream' (Bojk) (СБГ I: 299; and compositive *звирьхмолоко* (ЛАЗО, т. 353)).

звѣрха prep 1) = *верх*² 1 (Dn) (Шило 141);

2) = *верх*² 2 (Dn, Huc) (СБ; RA).

звѣрхъи, звѣрхи prep = *верх*² 1 (Dn) (Шило 126, 128).

навѣрх prep = *верх*² 1 (Buk) (БГ 306).

повѣрх, нѡверес, повѣрьх prep 1) = *верх*² 1 (Dn, Bojk, Huc, Transc) (ГС 61; СГГ 137; Шило 191; СЗГС 236; СГГ 151);

2) = *верх*² 2 (Bojk, Huc, Transc) (СБ; СЗГС 236; СБГ II: 87; Шyx V: 47; Janów 182).

повѣрха prep 1) = *верх*² 1;

2) = *верх*² 2 (Dn) (СБ).

повѣрхи prep = *верх*² 2 (Huc) (МСГГЗ 144).

2nd level

зповерх prep = *верх*² 1 (Huc) (Шyx V: 249; ГС 154).

напѡверх, напѡвирьх prep = *верх*² 2 (Transc) (СЗГС 192).

These observations lead us to the following conclusions. As seen from the examples, the analysis of the derivative system is able:

- to identify the most complete phonetic variants of words (see tables 1, 2);
- to record the old phenomenon, particularly the preservation of the soft *r*', soft hushing sibilant (*вершє, вершєк, вершыидь* etc.), the "second pleophony" (*верех, вѣрих, вѣрес, вѣрех, нѣвирих, верешетѣтисци*, etc.);
- to find semantic variants of each derivative (see table 3);
- to compare UD derivatives of the root *-верх-* (*-wierzch-*) with PD. Most of derivatives have the same (or similar) meaning: cf. UD *вѣрхнѣк*, PD *wierzchnik* – 'a lid of a butter dish'; UD *верхнѣк*, PD *wierzchniak* – 'a runner stone'; UD *верховѣти*, PD *wierchować* 'to lead, to head'; UD *верховѣй*, PD *wiérhowy* 'mountain, hilly'; UD *верховѣтѣй*, PD *wyrchowy* 'full-brimmed; overflowing' etc.; some of them differetiated semantically (e.g. UD *верхѡвец* 'a hillman' – PD *wierchowiec* 'a top of a tree'; UD *верхѡвѣна* 'a highlands' – PD *wiérhowina* (*ver'óvina*) 'a top of a tree'; UD *звѣрхник* 'a chief, a leader', 'a tabletop' – PD *zwierzchnik* 'a lid of a butter dish'; UD *вершыѣти* 'to complete high haycocks', 'to fill to overflowing' – PD *wierszyć* 'to prevail').
- to describe the specific dialect word-building patterns, not characteristic of the standard language (e.g. *верх* > *вѣри-адѣ*; *верх* > *верш-ейк(а)*; *верх* > *вершик-ѣн(я)*; *вершѡк* > *су-вершѡк* (ѡ); *вѣри-идѣ* > *вершид-ѣн(а)*);
- to testify that most of those words (nearly 60%) are not used into the standard language (*вѣрхнѣк, верхнѣна, зверхнѣна, вѣрхнѣця, вершнѣк, вѣриадѣ, вѣршидѣ, вершейка, зверх (н), вершѡдка, вершыкѣнѣй, навѣршник, звѣрхник,*

повёрник, повёрхниця, сувершок, верховати, вершеніти, верхивчаний, вершиний, вершино etc.; cf. СУМ I: 335–338, III: 467, V: 29, VI: 643, IX: 818).

Abbreviations used in language and dialect names

Bojk – Bojkian dialects; Buk – Bukovynian dialects; Ce – Central; D – dialect; dialectal; Dn – Dniester dialects; E – east(ern); Huc – Hucul dialects; Lemk – Lemkian dialects; N – north(ern); P – Polish; PD – Polish dialects; Pok – Pokuttian dialects; PS – Proto-Slavic; S – south(ern); Sjan – Sjan dialects; St – standard; SW – South-Western Dialects of Ukrainian; Transc – Transcarpathian dialects; Volh – Volhynian dialects; U (Ukr) – ukrainian; W – west(ern).

Grammatical terms:

adj – adjective; adv – adverb; C – consonant; coll. – collective; dim. – diminutive form; fem. – feminine gender; GN – geographical name; Loc – locative; m. – map; n – noun; pl – plural; prep – preposition; sg – singular; V – vowel; v – verb.

Literature

- Бондарко А., 1974, *Формообразование, словоизменение и классификация морфологических категорий (На матерьиале русского языка)*, „Вопросы языкознания” 2, 1974, pp. 3–14.
- БГ: Н. Гуйванюк (ed.), *Словник буковинських говірок*, Чернівці 2005.
- ГГ: Я. Закревська (ed.), *Гуцульські говірки: Короткий словник*, Львів 1997.
- Герман: К. Герман, *Атлас українських говірок Північної Буковини*, vol. 1, Чернівці 1995.
- Головацкий: Я. Головацкий, *Материалы для словаря малорусского наречия*, „Научный сборник Музею української культури у Свиднику”, vol. 10, 1982, pp. 311–612.
- ГорбачБ: О. Горбач, *Словник говірки села Бродина*, [in:] Я. Закревська (ed.), *Гуцульські говірки: Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження*, Львів 2000, pp. 247–364.
- ГорбачКБ: О. Горбач, *Південнолемківська говірка й діалектний словник села Красний Брід бл. Меджилаборець (Пряшівщина)*, Мюнхен 1973.
- ГорбачМ: О. Горбач, *Південна буковинсько-покутська говірка с. Милешовець бл. Радовець*, [in:] О. Горбач, *Зібрані статті*, vol. V, *Діалектологія*, Мюнхен 1993, pp. 324–373.
- ГорбачП: О. Горбач, *Марамороська говірка й діалектний словник с.Поляни над р. Русковою (Румунія)*, [in:] О. Горбач, *Зібрані статті*, vol. V, *Діалектологія*, Мюнхен 1993, pp. 176–323.
- ГорбачР: О. Горбач, *Північно-наддністрянська говірка й діалектний словник с. Романів Львівської області*, [in:] О. Горбач, *Зібрані статті*, vol. V, *Діалектологія*, Мюнхен 1993, pp. 56–156.

- ГорбачС: О. Горбач, *Південноволинська говірка й діалектний словник села Ступно*, кол. повіту Здобунів, Мюнхен 1973.
- Грамати́ка: О. Безпояско, К. Городенська, В. Русанівський, *Грамати́ка української мови. Морфологія*, Київ 1993.
- ГС: Н. Хобзей, Т. Ястремська, К. Сімович, Г. Дидик-Меуш, *Гуцульські світи. Лексикон*, Львів 2012.
- Жилко Ф., '1955, '1966, *Нариси з діалектології сучасної української мови*, Київ.
- Зілинський І., 2008, *Праці про говірки Лемківщини (від Попраду до Ослави)*, Горлиці.
- Карпіловська Є., 2002, *Кореневий гніздовий словник української мови: Гнізда слів з вершинами — омографічними коренями*, Київ.
- КДА: С. Бернштейн (ed.), *Карпатский диалектологический атлас*, Москва 1987.
- Корзонюк: М. Корзонюк, *Матеріали до словника західно-волинських говірок*, [in:] М. Корзонюк, *Українська діалектна лексика*, Київ 1987, pp. 62–267.
- КСГГ: Картотека "Словника гуцульських говірок", зберігається в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів).
- ЛАЗО: Й. Дзендзелівський, *Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області України (Лексика)*, part III, Ужгород 1993.
- Лесюк: М. Лесюк, *Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району)*, Івано-Франківськ 2008.
- МНС: Є. Желехівський, С. Недільський (eds.), *Малоруско-німецький словар*, vol. I–II, Львів 1885–1886.
- МСГГЗ: Ю. Піпаш, Б. Галас, *Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського р-ну Закарпатської області)*, Ужгород 2005.
- ОЛА: Я. Басара (ed.), *Общеславянский лингвистический атлас: Серия фонетико-грамматическая*, вып. 3: Рефлексы *ъr, *ъr, *ьl, *ьl, Warszawa 1994.
- Панькевич І., 1938, *Українські говори Підкарпатської Руси і сумежних областей*, part 1, Прага.
- Пшепюрська-Овчаренко М. 2007, *Мова українців Надсяння*, Перемишль.
- Рабій-Карпинська С., 2011, *Бойківські говірки: Збірник статей*, Перемишль.
- СБ: Ю. Гнатишак, *Слова з Болехова. Словник*, Львів (a manuscript).
- СБГ: М. Онишкевич, *Словник бойківських говірок*, part 1–2, Київ 1984.
- СГГ: М. Негрич, *Скарби гуцульського говору: Березові*, Львів 2008.
- СГГЗ: І. Жеґуц, Ю. Піпаш., *Словник гуцульського говору в Закарпатті*, Мюнхен 2001.
- СЗГС: І. Сабадош, *Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району*, Ужгород 2008.
- СЛГ: П. Пиртей, *Словник лемківської говірки. Матеріали до словника*, Івано-Франківськ 1986.
- СТГ: С. Николаев, М. Толстая, *Словарь карпатоукраинского торуньского говора (с грамматическим очерком и образцами текстов)*, Москва 2001.
- СУМ: *Словник української мови*, vol. I–XI, Київ 1970–1980.
- Турчин: Є. Турчин, *Словник села Тилич на Лемківщині*, Львів 2011.
- Франко: *Галицько-руські народні приповідки* (Зібрав, упорядкував і пояснив Др. Іван Франко), vol. I–III, Львів 2006.
- Шило: Шило Г., *Наддністрянський регіональний словник*, Львів–Нью-Йорк 2008.
- Шух: В. Шухевич, *Гуцульщина*, part I–V, Львів 1899–1908.

- Ястремська Т., 2011, *Рефлексация сполук на зразок *trъt у говірках південно-західного наріччя: кров*, „Мовознавчий вісник” 12–13, pp. 72–79.
- Ястремська Т., 2012, *Збереження другого повноголосся в говірках південно-західного наріччя*, [in:] M. Borciuch, L. Frolak (eds.), *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, vol. VII, Lublin, s. 64–72.
- Ястремська Т., 2013a, *Лексема верем'я в часовому та просторовому вимірах*, [in:] О. Цімович (ed.), *Мовні обрії: Збірник пам'яті Левка Полюги*, Львів, pp. 213–229.
- Ястремська Т., 2013b, *Система дериватів із коренем -кров-: історичний та діалектний виміри*, [in:] Г. Дидик-Меуш (ed.), *Писемні пам'ятки: від картотеки до словника*, Львів, pp. 90–102.
- AJKLW: *Atlas języka i kultury ludowej Wielkopolski*, 1979–1991, t. I–VI, coll. work, ed. by Z. Sobierajski, J. Burszta, Wrocław; 1992, t. VII, coll. work, ed. by Z. Sobierajski, Wrocław; 1994–2005, t. VIII–XI, ed. by Z. Sobierajski, Poznań.
- AJPP: M. Małecki, K. Nitsch, *Atlas językowy polskiego Podkarpacia*, Kraków 1934.
- HODSG: S.A. Hodorowicz, *Słownik dawnych i współczesnych wyrażen' górali Skalnego Podhala*, Nowy Targ 2013.
- JANÓW: J. Janów, *Słownik huculski*, Kraków 2001.
- KĄSSGO: J. Kąś, *Słownik gwary orawskiej*, vol. 2, Kraków 2011.
- MSGP: J. Wronicz (ed.), *Mały słownik gwar polskich*, Kraków 2010.
- SHEVELOV G.Y., 1979, *Historical Phonology of the Slavic Languages. IV. Ukrainian*, Heidelberg.
- SKARŁ: J. Karłowicz, *Słownik gwar polskich*, vol. 6, Kraków 1911.
- SŁ: J. Rieger, *Słownictwo i nazewnictwo łemkowskie*, Warszawa 1995.
- ZBORSGZ: J. Zborowski, *Słownik gwary Zakopanego i okolic*, Zakopane – Kraków 2009.
- ZILYNS'KYJ I., 1979, *A Phonetic Description of the Ukrainian Language*, Cambridge.
- ZILYNS'KYJ-KARAŚ: M. Karaś (ed.), *Studia nad dialektologią ukraińską i polską. Z materiałów b. Katedry Języków Ruskich UJ, „Zeszyty Naukowe UJ”, CCCLXXVI*, 1975.

The lexeme *вєрх*: its phonetic and semantic features, and derivative resources in south-western dialects of Ukrainian Summary

The paper is an attempt to analyse the word *вєрх* ‘top’, and to construct a derivational nest for the root *-вєрх-*. The source material was excerpted from linguistic atlases, dialectal dictionaries, dialectal recordings, and other specialist studies. The focus lies primarily on the phonetic, semantic, and word-formative aspect. The analysed words display phonetic features that are typical for south-western dialects of Ukrainian, as well as their semantic and derivational variation. The resulting derivational nest is a complicated system of cognate words that cover four different levels of word formation (the first level is the base word *вєрх*). Dialectal data are provided in tables.

The examples show that an analysis of the system of derivatives is able to: identify the most complete phonetic variants of words, find semantic variants of each derivative, compare UD derivatives of the root *-вєрх-* (*-wierzch-*) with PD, describe specific dialectal word-formative patterns which are not characteristic of the standard language, and to record an ancient phenomenon.